

קונטרס בין הזמנים

יורה דרך קל ונעים לבחורי חמד כדת מה לעשות ואיך להתנהג ב'בין הזמנים' ימי ניסן וימי תשרי, שנסגרות אז הישיבות, ויחזק ויאמץ על שמירת הזמן והתמדת התורה ותקון המדות ולהרבות במצוות מעשיות.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אֵין דְּבַר כְּזֶה
'בֵּין הַזְּמַנִּים', כִּי חַיֵּב אָדָם לִלְמַד
תּוֹרָה כָּל יְמֵי חַיָּיו, אֲפֹלוּ בַּיּוֹם
הָאַחֲרוֹן שֶׁלּוֹ חַיֵּב לִלְמַד תּוֹרָה, וְלִכֵּן
אֵין מִשְׁגַּג כְּזֶה 'בֵּין הַזְּמַנִּים', רַק פַּעַם
אַחַת יֵשׁ 'בֵּין הַזְּמַנִּים' — בֵּין מִיתָה
לְקִבּוּרָה, אֲבָל סֶתֶם כֶּן אָסוּר לְבַטֵּל
אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר שֶׁלּוֹ בְּהֶבֶל וָרִיק.

(אמרי-מוהרא"ש חלק ב' תתקפד)

קונטרס

בין הזמנים

א.

אהובי, בני היקר, אצל יראי השם אין משג
כזה של "בין הזמנים", הקדוש-ברוך-הוא ברא
את כל העולמות כלם בשביל האדם כזה העולם,
שיקים את מצוותיו ותברך וילמד את תורתו
הקדושה, ועל-ידי-זה הוא משפיע שפע לכל
העולמות, ועל-כן אין משג כזה לבטל את הזמן,
כי כל יום ויום שברא הקדוש-ברוך-הוא, הוא
ברא את זה בשביל תכלית מסוימת, אשר נעלמת
לגמרי מעיני כל חי, והוא ברא אותו בשבילנו,
שאנחנו חיים וקיימים עכשו כזה העולם, ועל-כן
עלינו לעשות את רצונו ותברך ולקיים את מצוותיו
ותברך, וללמד את תורתו הקדושה שהיא חכמתו
ותברך בכל יום; ועל-כן המשג של "בין הזמנים"

לא נגרס אצל יראי השם יתברך כלל, "בין
 הזמנים" יש רק פעם אחת בחיים — בין המיתה
 לבין הקבורה, כשאדם מת מורידים אותו
 מהמטה, ושמים אותו על הרצפה, עד שבאים
 אנשי החברה קדישא, ומטפלים בו ומטהרים
 אותו וטובלים אותו ומלבישים אותו תכריכין,
 ואחר-כך עושים את הלונה ומספידים אותו
 ומוליכים אותו אל בית הקברות וקוברים אותו,
 והוא נשאר שמה לבד, ועל-כן המשג של "בין
 הזמנים" הוא רק בין המיתה לבין הקבורה, הזמן
 הזה נקרא "בין הזמנים", ומובא מהאריז"ל,
 שצריכין להזדרז מאוד מאוד בין המיתה לבין
 הקבורה לא להשהות סדר הלונה, כי אז החיצונים
 רוצים להתאחז במת, ובשביל זה גם ב"בין
 הזמנים" הזה בין מיתה לקבורה צריכין להזדרז
 מאוד מאוד שלא יתאחזו בו הקלפות והסטרא
 אחרא. הרי לפניך, אהובי, בני, שגם מת ונפטר
 צריכין להזדרז עמו מאוד מאוד בין המיתה לבין
 הקבורה לא לשהות הרבה זמן, על-כן אין דבר
 כזה "בין הזמנים", כי באמת הזמן יקר מאוד
 מאוד, כי הכל יכולים לקנות, אבל לא את הזמן,
 אדם יכול לאבד את הכסף שלו, אבל יכול לקבלו

בבחירה, לא כן הזמן, כי פרגע שנאבד מהאדם
 הזמן, הוא אף פעם לא יקבל את זה בחירה, ולכן
 צריכין לשמר מאד מאד על הזמן, ובפרט בחור
 צעיר צריך לשמר מאד מאד על הזמן, כי יש יצר
 הרע לבחור צעיר לבטל את הזמן, ועל-ידי בטול
 זמן באים כל העברות שבעולם וכל השגיונות
 והשטיות נעשים רק מבטול הזמן, כמו שאמרו
 חכמינו הקדושים (כתבות נט.): הבטלה מביאה
 לידי זמה, הבטלה מביאה לידי שעמום, שהוא
 שגעון שאדם משתגע כשאינו יודע מה לעשות
 עם זמנו היקר; ולכן אהובי, בני היקר, תדע
 שחבל על הזמן, ובפרט עכשו אשר נקרא בעולם
 הישיבות "בין הזמנים", עליך לדעת שאצל יראי
 השם יתברך לא נלמד דבר כזה של "בין
 הזמנים", אדרבה בזמנים אלו צריכין להתעורר
 יותר ויותר, כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק
 א', סימן מט): ימי ניסן וימי תשרי הם ימי תשובה,
 ימי ניסן הם ימי תשובה של אהבה, וימי תשרי
 הם ימי תשובה מיראה, ועל-כן ביותר צריכין
 לשמר על הזמן היקר, בשני חדשים אלו, שהם
 ימי ניסן וימי תשרי, ותוציא מהראש שלך, שיש
 דבר כזה של "בין הזמנים", ואם תשמר מאד

מאד על הזמן היקר שלך בימים אלו, אז תצליח
מאד מאד.

ב.

תפלה בצבור

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שימים אלו
הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", צריכין
להזהר בהם ביותר להתפלל במגן, כי צריכין
להזהר כל השנה להתפלל בצבור, כמו שאמרו
חכמינו הקדושים (ברכות ח.): אימתי הוא עת
רצון? בשעה שהצבור מתפללין; כי אז
כשמתפללין ביחד עם הצבור, התפלה עולה
ובוקעת כל הרקיעים, ועונין "אמן יהא שמיה
רבא", ו"ברכו" וקדשה, וחכמינו הקדושים
הפליגו מאד מאד במעלת אמירת 'אמנים', עד
שאמרו (שבת קיט:): כל העונה אמן בכל כחו,
פותחים לו שערי גן-עדן, וכן אמרו (דברים רבה
פרשה ז, סימן א'): כל מי שעונה אמן בעולם הזה,
זוכה לענות אמן לעתיד לבא, ואמרו (שבת קיט:):
כל העונה 'אמן יהא שמיה רבא' בכל כחו, אפלו
נגזר עליו גזר דין של שבעים שנים קורעים לו

גִּזְרֵי דִּינוֹ, הָרִי לָךְ שִׁיקָר מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה
 בְּצִבּוּר, וּבְכֹרֶט בְּיָמִים אֵלּוּ — יָמֵי נִסָּן וַיָּמֵי
 תְּשׁוּבָה, שָׂאוּ הַשָּׁמַיִם פְּתוּחִים בְּיוֹתֵר מִכָּל הַשָּׁנָה,
 לָכֵן רְאֵה לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם
 בְּצִבּוּר דִּיקָא. וְאָמְרוּ (מִדְּרַשׁ אֵיכָה, פָּרָשָׁה ג', סִימָן ג'):
 כָּל הַמִּתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר לְמָה הוּא דוֹמָה? לְבָנֵי-
 אָדָם שֶׁעָשׂוּ עֲטָרָה לַמֶּלֶךְ, בָּא עָנִי אַחֵד וְנָתַן חֶלְקוֹ
 בְּתוֹכָהּ, מָה הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר? בְּשָׁבִיל זֶה הָעָנִי אֲנִי
 מְקַבֵּלָהּ, מִיד הַמֶּלֶךְ מְקַבְּלוֹ וְכו', לֹא-כֵן כְּשֶׁאִין
 מִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר מִתְחִילִין לַחֲטֹט אַחֵר מֵעֲשׂוֹ
 וְכו', עֵינֵי שָׁם; וְזֶה יְסוֹד גָּדוֹל לְבַחֲרוֹר צָעִיר בְּיָמִים
 אֵלּוּ, שֶׁנִּקְרָאִים בְּעוֹלָם הַיְּשִׁיבוֹת "בֵּין הַזְּמָנִים",
 לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִיָּנִי אֲפָנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְקוֹם מִקֳּדָם
 וּלְלַכֵּת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וּלְהִתְפַּלֵּל בְּמִנְיַן דִּיקָא, לֹא
 כְּאֲשֶׁר נוֹהֲגִים עַצְלִים, שְׁחוֹשְׁבִים שְׁיָמִים אֵלּוּ הֵם
 יָמֵי חֲפָשָׁה, כִּי כָּבֹד אֲמַרְתִּי לָךְ, שְׁיָמֵי חֲפָשָׁה הֵם
 רַק אַחֵר הַמִּיתָה, וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (שֶׁבֶת קֵנָא:): כִּיֹּן שְׁמַת אָדָם, נַעֲשֶׂה חֲפָשִׁי מִן
 הַמַּצּוֹת; וְעַל-כֵּן אֵין מִשְׁגַּ כְּזֶה שֶׁל יָמֵי חֲפָשָׁה,
 וּבְכֹרֶט בְּשָׁנֵי הַחֲדָשִׁים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלּוּ — יָמֵי
 נִסָּן וַיָּמֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁהֵם יָמֵי תְּשׁוּבָה, יָמֵי נִסָּן הֵם
 יָמֵי תְּשׁוּבָה שֶׁל אֲהָבָה, שֶׁאֲנַחְנוּ מֵרָאִים אֶת עֲצָמֵנוּ

שְׁאַנְחֵנוּ אוֹהֲבִים אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּמַנְקִים
 אֶת הַבֵּית בַּחֲוָרִין וּבַסְדָּקִין מְכַל מִינֵי חֲמֶץ,
 וּמְכִינִים אֶת עֲצָמָנוּ לֶאֱכֹל מִצָּה, שְׁזֵה מְרִמּוֹ שְׁאָדָם
 יִחַפֵּשׁ בַּחֲוָרִין וּבַסְדָּקִין בְּלִבּוֹ וּבְאִיבָרָיו לְבַעַר
 וּלְסַלֵּק אֶת הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁנִּכְנָס בּוֹ, וְהוּא מוֹכֵן לֶאֱכֹל
 מִצָּה, שֶׁהֵם מַחֲזִין קְדוּשִׁים, מַחֲזִין עֲלָאִין, כִּי אֲכִילַת
 מִצָּה הוּא מֵאֲכָל שֶׁל אֱמוּנָה, שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 צִוָּנוּ לֶאֱכֹל מִצָּה, וְעַל-כֵּן בְּאֲכִילַת מִצָּה אֲנִחֵנוּ
 מִמְּשִׁיכִים עַל עֲצָמָנוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן יָמֵי נִיסָן נִקְרָאִים יָמִים שֶׁל תְּשׁוּבָה
 מֵאֲהָבָה, שְׁאַנְחֵנוּ עוֹשִׂים אֶת זֶה מְרַב אֲהָבָה
 לַהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא מִחֲמַת עַל, וְכֵן יָמֵי תִשְׁרֵי
 נִקְרָאִים יָמֵי תְּשׁוּבָה שֶׁל יִרְאָה, כִּי אִזּוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה
 נִפְתָּח סֵפֶר הַזְכָּרֹנוֹת, וְרוֹאִים וּמְסַתְּפִלִין
 וּמִתְבּוֹנְנִין בָּהֶם מָה אָדָם עָשָׂה כָּל הַשָּׁנָה, וְדָנִין
 אוֹתוֹ לְחַיִּים אוֹ לְמָוֶת, וְעַל-כֵּן אִזּוֹ הָאָדָם מְאֹד
 מִתְיָרָא וּמִתְפַּחַד בְּאֵיזָה דִּין יְדוּנָה אוֹתוֹ, אִם לְחַיִּים
 אִם לְמָוֶת, אִם לְחֲנִיקָה אִם לְשִׁרְפָה, אִם לְהִרְיָגָה
 אִם לְסְקִילָה, וְלָכֵן הֵם יָמֵי תְּשׁוּבָה שֶׁל יִרְאָה, כִּי
 הַסְּפָרִים סְפָרֵי חַיִּים וְסְפָרֵי מֵתִים פְּתוּחִים אִזּוֹ
 לְפָנָיו, וְכֵן אִזּוֹ דָּנִים אֶת הָאָדָם מָה יִהְיֶה אִתּוֹ בַּשָּׁנָה
 הַבָּאָה, וְעַל-כֵּן הַיָּמִים הָאֵלֶּה נִקְרָאִים יָמֵי יִרְאָה —

תשובה מיראה, ולכן בשני חדשים אלו ימי ניסן וימי תשרי, הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים" צריכין להזהר יותר ויותר להתפלל בצבור דיקא, שאז הוא עת רצון גדול בשמים, והקדוש-ברוך-הוא מקבל את תשובתו.

ג.

להיות מסדר

אהובי, בני היקר, אף שכל השנה היה לך סדר מסדר, עם כל זאת בשני חדשים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים" בדרך כלל בחור צעיר מתפרק מהסדר, ואין לו סדר, הוא קם מתי שרוצה, והולך להיכן שרוצה, ומסתובב עם מי שהוא רוצה, ואינו תופס שכל יום ויום הוא יום, והיום הזה אף פעם כבר לא יחזור אליו, והוא חושב שהיום הזה אינו יום, ובאמת זה לא נכון, כל יום ויום יכולים להצליח בו מאוד מאוד אם רק ידע איך לנצל את היום הזה, אבל כדי להצליח צריכים סדר, כי מי שמסדר בכל עניניו הוא הכי מצליח, ורואים שכל הכשלונות של האדם הם רק מחמת שאין לו סדר,

והוא כדגמת שבווערת אש ורוצים להציל
החפצים, אזי כל אחד רץ ומביא משהוא אחר,
ובמקום להוציא ולהציל את הזהב והכסף, אזי
מרב בהלה זה מוציא מטאטא וזה מוציא דלי,
ואת הכסף והזהב משאירים בפנים, ובין כך
ונשרף. אותו דבר כשאין לאדם סדר, אזי הוא
מבזבז את זמנו בשטיות, ומציל רק מטאטא או
דלי, אבל הזהב והכסף נאבד ממנו לגמרי ונשרף.
והזהב והכסף נקראים התורה והתפלה, כמו
שכתוב (תהלים יט, יא): "הנחמדים מזהב ומפז
רב"; ולכן ראה אהובי, בני היקר, לסדר לעצמך
סדר נכון על ימים אלו, לדעת איך להתנהג, ואז
אם תהיה מסדר תצליח מאוד מאוד, כי אי אפשר
להצליח אלא אם יש לו סדר. ועליך לדעת,
אהובי, בני היקר, שהסדר הכי טוב הוא לקשר כל
ענין לשעה מסימת, זאת אומרת, יש סדר לפני
התפלה ויש סדר אחר התפלה, יש סדר לפני
הצהרים, יש סדר אחר הצהרים ויש סדר בלילה.
וברגע שמסדרים — אז מצליחים, וכל אלו שהם
חיים עם סדר הם מצליחים מאוד מאוד. ולכן ראה,
אהובי, בני היקר, לחיות עם סדר, ואם תחיה עם
סדר, אזי בזמן קל תוכל להרויח מה שאחרים לא

יכולים להרויח בזמנים רבים, ולכן בימים אלו
שנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", אתה
צריך מאוד מאוד לסדר לך סדר הגיון איך להתנהג,
ועל-ידי-זה תצליח מאוד.

ד.

להרבות במצוות

עליך לדעת אהובי, בני היקר, שבמים אלו
הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים",
ומבטלים את הזמן ומסתובבים ברחובות
ובשוקים, ומדברים דברים בטלים ולא עושים
כלום, פשוט שורפים את הזמן, אשר זה מאבד
את כל היראת שמים וכל התורה והתפלה שקנה
במשך כל הזמן, הכל נשרף בחדש הזה, הינו
בימי ניסן נשרף כל זמן החורף, ובימי תשרי נשרף
כל זמן הקיץ, הינו אפלו שלמדת בהתמדה רבה
כל ימי החורף וקניית לעצמך מדות טובות, וכן
למדת כל ימי הקיץ וקניית לעצמך מדות טובות,
תכף-ומיד כשמגיעים ימי ניסן וימי תשרי
הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים",
ומסתובבים ולא עושים שום דבר, אזי נשרף הכל

ומאבדים את זה בקלות, כי התורה קשה מאוד
 מאוד לקנותה, אבל קל מאוד מאוד לאבד אותה,
 ולכן בימים אלו ימי ניסן וימי תשרי, אם אתה
 כבר כן רוצה להתפרק מהעל הקשה שהיה לך
 בימי החורף ובימי הקיץ, תראה שתתפרק לכל
 הפחות עם מצוות, הינו בימי ניסן יכולים לקיים
 המון מצוות, ללכת לאפות מצות, ולעזר בבית
 לאב ולאם לנקות את הבית, אשר מובא בספרים
 הקדושים, שמכל נקיון שמנקים את החדרים ואת
 החפצים מחמץ, ומחפשים בחורין ובסדקים
 להוציא משם את החמץ, מכל יגיעה ויגיעה ומכל
 טרחה וטרחה, ומכל נקיון ונקיון שרק עושים,
 נבראים מהם מלאכים, ולכן במקום לבלות את
 הזמן בהבל וריק, תשתדל לעזר לאביך ולאמך
 לנקות את הבית שיהיה נקי, ובזה אתה בורא
 לעצמך מלאכי שמירה שישמרו אותך, כי אלו
 המלאכים שנבראים מן הנקיון שמנקים לכבוד חג
 הפסח, הם אשר שומרים את האדם כל השנה
 מכל רע. וכן בימי תשרי, אז ראה להתעורר גם-כן
 בתשובה, אשר מכל התעוררות והתעוררות
 שמתעוררים בתשובה אליו יתברך, נבראים מזה
 מלאכים, ובפרט כשזוכים לקיים את המצוות

שְׁשִׁיכוֹת לַיָּמִים אֱלוֹ, כְּגוֹן בְּנֵית הַסֶּכָּה וּלְסִפְכָּה,
וְלִהְשִׁתִּדֵּל לְהַשִּׁיג אַרְבָּעָה מִיָּנִים הַקְּדוּשִׁים, בְּכָל
יְגִיעָה וַיְגִיעָה וּבְכָל טְרַחָה וְטְרַחָה שְׁבוּנִים אֶת
הַסֶּכָּה וּמִקְשָׁטִים אוֹתָהּ וּמִיָּפִים אוֹתָהּ, מִכָּל זֶה
נִבְרָאִים מְלָאכִים שְׁשׁוּמְרִים אֶת הָאָדָם, כִּי עַל-יְדֵי
כָּל מַצָּוָה וּמַצָּוָה שְׁאָדָם מְקַיֵּם, הוּא בּוֹרָא לְעַצְמוֹ
מְלָאכִים שְׁשׁוּמְרִים אוֹתוֹ, וְאֵף שְׁאִין הָאָדָם רוֹאֶה
אוֹתָם, עִם כָּל זֹאת יְגִיעַ הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה וְהַרְגָּע, שְׁאֵז
יִצְטָרֵךְ אֶת אֱלוֹ מְלָאכֵי הַשְּׁמִירָה שְׁבָרָא בִימֵי נִסָּן
וּבִימֵי תִשְׁרִי. וְאִם הָיָה הָאָדָם מִבֵּין אֶת מַעֲלַת
הַמַּצּוֹת שֶׁהוּא מְקַיֵּם בִּימֵי נִסָּן וּבִימֵי תִשְׁרִי,
וְאִילוֹ מְלָאכֵי מַעֲלָה הוּא בּוֹרָא עַל-יְדֵי כָּל יְגִיעָה
וְעַל-יְדֵי כָּל טְרַחָה וְטְרַחָה שֶׁהוּא טוֹרֵחַ וּמַתִּיגֵעַ,
הֵן לְנִקּוֹת אֶת הַבַּיִת לְכַבּוֹד פָּסַח וְלַעֲזֹר לְאָבִיו
וּלְאִמּוֹ, אֲשֶׁר זֶה הַמַּצָּוָה הַכִּי גְדוֹלָה, וְהֵן שֶׁהוּא
בוֹנֶה אֶת הַסֶּכָּה וּמִקְשָׁט וּמִיָּפָה וְטוֹרֵחַ לְהַשִּׁיג אֶת
הָאַרְבָּעָה מִיָּנִים הַקְּדוּשִׁים, אֲזִי הָיִיתָ מִתְמִיד בְּיוֹתֵר
בָּזֶה, כִּי עַל-יְדֵי כָּל יְגִיעָה וַיְגִיעָה בּוֹרָאִים מְלָאכִים
שְׁשׁוּמְרִים אֶת הָאָדָם. וְכֵן בְּיָמִים אֱלוֹ שֶׁל יָמֵי
נִסָּן, טוֹב לְלַכֵּת לְצַדֻּקָּה, לְקַבֵּץ מַעוֹת בַּעֲבוּר
עֲנִיִּים שְׁצָרִיכִין בְּשִׁבִּיל חֵג הַפָּסַח, שְׁזֶה נִקְרָא
"מַעוֹת חֲטִיִּים", שִׁיְהִיָּה לָהֶם עַל צָרָכֵי הַחֵג, כִּי יֵשׁ

מִשְׁפָּחוֹת שָׁאִין לָהֶם כָּלוּם, וְאִין לָהֶם לְקִנּוֹת מִצּוֹת
 זִין וּבִשָּׁר, וּבָזָה שְׁתַּתְיַגֵּעַ וְתִלָּךְ לְצַדִּיקָה בְּעִבּוֹר
 "מַעוֹת חֲטִיִּים", עַל-יָדֵי כָּל יִגְיַעָה וַיִּגְיַעָה וְעַל-יָדֵי
 כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה שְׁמַתִּיגָעִים וּפּוֹסְעִים נִבְרָאִים
 מִזֶּה מִלְּאָכִים, וּכְמוֹ-כֵן בִּימֵי תִשְׁרֵי כְּשֶׁהוֹלְכִין
 לְצַדִּיקָה בְּעִבּוֹר עֲנִיִּים שִׁיחֶיהָ לָהֶם לְצַרְכֵי הַחֵג,
 נִבְרָאִים מִכָּל יִגְיַעָה וַיִּגְיַעָה וּמִכָּל טְרַחָה וְטְרַחָה
 וּמִכָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה מִלְּאָכִים הַשּׁוֹמְרִים אֶת
 הָאָדָם, וּבִבְרָאֵי עֲנִין מִלְּאָכִים הוּא דָּבָר רוֹחֲנִי,
 שֶׁהָאָדָם אֵינוֹ תּוֹפֵס מָה זֶה, אֲבָל יִגְיַע הַיּוֹם
 וְהַשָּׁעָה וְהָרִגַע שֶׁתֵּצֵא מִזֶּה הָעוֹלָם, וְאִזּוֹ תִרְאֶה
 וְתִשְׁכִּיל אֵילוֹ מִלְּאָכִים בָּרָאָתָ עַל-יָדֵי כָּל יִגְיַעָה
 וַיִּגְיַעָה וְכָל טְרַחָה וְטְרַחָה, וְתִתְחַרֵּט לָמָּה לֹא
 עָשִׂיתִי יוֹתֵר וַיּוֹתֵר. וּבִפְרָט אֲצֵל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ
 הַיִּקְרִים חֲסִידֵי בְרֶסֶלֶב יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת סְפָרִי
 רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁכָּל סֵפֶר וְסֵפֶר מְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם לַחֲזוֹר
 בְּתִשּׁוּבָה וּלְהִמָּשִׁיךְ אֶת לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
 וּלְהַחֲדִיר בּוֹ תִשּׁוּקָה עֲצוּמָה לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה
 הַקְדוּשָׁה וּלְהַתְפַּלֵּל בְּכַחַ וּבִכְוִנָּה גְדוֹלָה,
 וּלְהַתְבּוֹדֵד עֲצוּמוֹ עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי הֵם עוֹסְקִים אִזּוֹ
 בַּיּוֹתֵר בְּהַפְצַת סְפָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר כָּל יִגְיַעָה
 וַיִּגְיַעָה וְכָל טְרַחָה וְטְרַחָה שְׁמַתִּיגָעִים וְטוֹרְחִים

בְּזֶה הוּא בְּכָלֵל בְּרִיאַת מְלָאכִים, וַיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בְּזֶה
שֶׁהוּא מְעוֹרֵר בַּחֲוָרֵי חֲמָד וְאַבְרָכִים וּשְׂאֵר בְּנֵי-
אָדָם לְתִשׁוּבָה.

ה.

לַעְזוֹר לְזוּלָתוֹ

עָלִיף לְדַעַת, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! שְׂבִימִים אֵלֶי
יָמֵי גִיסָן וַיְמֵי תִשְׁרֵי שֶׁנִּקְרְאוּ בְּעוֹלָם הַיְשִׁיבוֹת
"בֵּין הַזְּמָנִים", שֶׁעַל-פִּי-רַב מְבַטְלִים אֶת הַזְּמָנִים
הָאֵלֶּיךָ לְהִבָּל וְלִרְיָק, רֹאֵה שֶׁעַל-כָּל-פָּנִים אַתָּה לֹא
תִהְיֶה בִּינִיָּהֶם, אֲלֹא אִם יִגְעַת כָּבֵד וְאֵין לָךְ סְבָלָנוֹת
לְשִׁבְתָּ בְּמָקוֹם אֶחָד, רֹאֵה לַעְזוֹר לְזוּלָתְךָ, כִּי בְּזֶה
שְׁעוֹזְרִים לִיהוּדֵי אַחֵר, מְקִימִים הַמוֹן מְצוֹת —
מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל "וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ", מְצוֹת עֲשֵׂה
שֶׁל "עֲזוֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ", מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל "וְחִי אַחֲיָךְ
עִמָּךְ", וְעוֹד בְּלִי שְׁעוֹר מְצוֹת מְקִימִים כְּשְׁעוֹזְרִים
לְזוּלָתוֹ, וְזֶה שִׁיף לְכָל בֶּר יִשְׂרָאֵל, לַעְזוֹר לְכָל אֶחָד
וְאֶחָד, לְחַזֵּק אוֹתוֹ וּלְאַמֵּץ אוֹתוֹ, לְשַׁמֵּחַ אוֹתוֹ
וּלְבַדֵּחַ אוֹתוֹ, הָעֵקֶר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּעַצְלוֹת וּבַעֲצָבוֹת,
עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בָּאֵין עֶרֶךְ כָּלֵל, כְּשְׁעוֹזְרִים
בְּיָמִים אֵלֶיךָ לְאַבָּא וּלְאַמָּא, שְׂזוֹ הַמְצָוָה הַכִּי

גדולה, כי מצות כבוד אב ואם היא חמורה שבחמורות, ועל-כן פשעוזרים לאבא ולאמא בימים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים" — ימי ניסן וימי תשרי, אין לתאר ואין לשער כלל את גדל הזכות הזו, כי מה שאבא ואמא מבקשים צריכים לקיים בשמחה רבה ובחדנה עצומה, ולרקד מרב שמחה שזכה אותך הקדוש-ברוך-הוא לצית לאבא ולאמא, ויאמר על כל צווי וצווי "לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה, הנני הולך לעשות רצון קוני ולשמע בקול אבי ובקול אמי", ואם תתנהג בצורה כזו, אז אין אתה יכול לתאר ולשער את גדל הזכות שיש לך, ואף שבחורים אחרים לא יודעים מזה ואינם מתנהגים כך, מה לך אצל אחרים, אתה צריך לקיים את הדברים האלו בתמימות ובפשיטות גדולה, ואז תצליח ברכך מאד. כי על-ידי שעוזרים לזולתו, ואומרים לפני כל עזר ועזר "לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה, הנני הולך לעשות את רצון קוני, ולאהב את כל בר ישראל ולעזור לו", על-ידי-זה נבראים גם-כן מלאכים אשר שומרים את האדם. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לא להיות בטלן, ובזמן הפנוי

שֶׁלֶךְ שְׁאַתָּה רוֹצֶה לְהִתְפָּרֵק וּלְנוּחַ, רְאֵה שְׂגִם
הַזְמַן הַזֶּה יִהְיֶה בְּאִפְּן כָּזֶה, שְׁאַתָּה יָכוֹל לַעְזֹר
לְזוּלָתְךָ, שְׁבֹזָה אַתָּה מְקִיִּים בְּכָל רִגַע וְדָקָה מְצוֹת
עֲשֵׂה, וְאַתָּה בּוֹרָא מְזֶה מְלֹאכִים מְלֹאכִי מַעֲלָה,
אֲשֶׁר יִגִּיעַ הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה וְהַרְגַע שֶׁתְּצַטְרֹךְ לָהֶם
מְאֹד מְאֹד, וְאִז תִּתְחַרֵּט לָמָּה לֹא עָשִׂיתִי יוֹתֵר,
אֲבָל כִּכֹּר יִהְיֶה מְאַחֵר; עַל-כֵּן רְאֵה אֱהוּבִי, בְּנִי
הַיָּקָר, לַעְזֹר לְזוּלָתְךָ בְּיָמִים אֵלֹה, וְאֵל תִּצְעֵר שׁוּם
בֶּר יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁלָא יֵצֵא שׁוּם מְכָשׁוּל מִיָּדְךָ, כִּי
בְּדֶרֶךְ כָּלָל בְּחֹר צָעִיר עוֹשֶׂה נְזָקִים בְּיָמִים אֵלֹה,
כִּי הוּא מְסֻתּוֹבֵב בְּחֹסֶר מַעַשׂ, וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה שׁוּם
דְּבָר, וְהַבִּטְלָה מְבִיאָה לִידֵי שַׁעֲמוּם וְשִׁגְעוֹן,
וְעוֹשֶׂה שְׁטִיּוֹת וְעוֹשֶׂה הֶזְקִים לְבְנֵי-אָדָם, וְלָכֵן
אַתָּה אֱהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר, רְאֵה מְאֹד מְאֹד לְשֹׁמֵר,
שֵׁלָא יֵצֵא אִיזָה הֶזֶק וְהֶפְסֵד עַל יָדְךָ, וְאֶפְלוּ אִם
חֲבֵרֶיךָ כֵּן הוֹלְכִים וְעוֹשִׂים נְזָקִים, אֵל יִהְיֶה לָּךְ
חֶלֶק עִמָּהֶם, וּבִרְח לָךְ מֵהֶם, אַתָּה לֹא צָרִיךְ חֲבֵרִים
כִּי אֵלֹה שְׁגוֹרָמִים צָעֵר וְנִזְקִים וְהֶפְסֵדִים לְבְנֵי-אָדָם,
וְעַל אַחַת בִּמָּה וּכְמָה בָּאִין עֲרֹךְ כָּלָל, שְׁאֲסוּר
לְצָעֵר אֶת הַהוֹרִים בְּיָמִים אֵלֹה, אֲלֹא לַעְזֹר לָהֶם
בְּכָל יְכָלָתוֹ, הֵן בְּשִׁמְרַת הַיְלָדִים וְהֵן לְלֶכֶת לְעֲרֹךְ
קִנְיּוֹת וְהֵן לַעְזֹר בַּבֵּית, אֲשֶׁר מְכָל זֶה בּוֹרְאִים

מלאכים אשר שומרים את האדם, ואלמלא היית
 יודע אילו מלאכים אתה בורא בעזר שאתה עוזר
 לאביך ולאמך, ואתה עוזר לזקנים ולאמללים
 לעניים ולגלמודים, אז היית מתאמץ ביותר לקיים
 דברים אלו.

ו.

התמדת התורה

אהובי, בני היקר, אף שכל השנה למדת
 תורה, עם כל זאת אינה דומה להתמדה בתורה
 בימים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין
 הזמנים", שהם ימי ניסן וימי תשרי כמו כל
 השנה, כי בכל השנה אתה יושב בישיבה, ושם
 יש ראש ישיבה ומשגיח ששומר ומשגיח עליך,
 שלא תבטל את הזמן ותלמד, לא-כן בימים אלו
 אשר אף אחד לא שומר עליך, ואף אחד לא מצוה
 אותך מה לעשות, ואם אתה לוקח עצמך בידך
 ומתמיד בלמוד התורה הקדושה, זה עולה פי
 אלף מהלמוד שלומדים כל השנה, בהשגחת ראש
 ישיבה ומשגיח; לכן ראה, אהובי, בני היקר,
 בימים אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין

הזמנים", שהם ימי ניסן וימי תשרי, להתמיד ביותר בלמוד התורה הקדושה, ותעשה לעצמך חק ולא יעבר ללמד בכל יום פרשה חמש ורש"י עם התרגום, אף שצריכים להזהר בזה כל השנה, אבל ביותר צריכים להזהר בחדשים אלו, כי בדרך כלל יכול לעבר שבוע אחר שבוע, ולא עוברים על פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום, אשר לפי דברי חכמינו הקדושים צריכין להזהר בזה ביותר, כמאמרם ז"ל (ברכות ח.): לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור; ולכן ראה, אהובי, בני היקר, ללמד בכל יום פרשה חמש ורש"י עם התרגום, וזה מסגל מאד מאד ליראת שמים. כמו־כן בימים אלו תתמיד ביותר בלמוד משנה, אשר הלמוד משניות מזכך את הנשמה מאד, ולכן כל פרק ופרק משניות שזוכים ללמד הוא הצלחה כזו שאין לתאר ואין לשער כלל, ולכן אם לא תהיה בטלן, אלא תזכה לסים ששה סדרי משנה בכל שבוע, אין למעלה מזה, ואף שזה נראה כאילו מי יודע מה, אבל בימים אלו שהבטול זמן מאד מצוי, יכולים לגרס פרק אחר פרק ומסכת אחר מסכת עד שיכולים לזכות בכל שבוע לומר ולגרס את כל ששה סדרי משנה, וגדל הזכות הזו

שֶׁל אֲמִירַת מְשָׁנִיּוֹת אֵין לְתֹאֵר וְאֵין לְשַׁעַר כָּלֵל.
וְאִף שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהֲרֵבָה עוֹשִׂים צָחוּק מִזֶּה, אָבֵל
צוּחֵק הוּא מִי שֶׁצּוּחֵק אַחֲרוֹן, וּבִזָּה שֶׁאַתָּה תִּהְיֶה
רָגִיל לְגֵרֶם מְשָׁנִיּוֹת, יִכְנֶס בָּךְ 'חֲמִידוֹ דְּאוֹרֵי תָא',
חֲשֵׁק לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְאַפְלוֹ שֶׁאַתָּה
אוֹמֵר: "אֲנִי לֹא מֵיֵשֵׁב וְאֲנִי לֹא תוֹפֵס אֶת הַלְמוּד",
עַל-כָּל-פָּנִים בְּאֲמִירַת מְשָׁנִיּוֹת לֹא צְרִיכִים הֲרֵבָה
מִחַ וְהֲרֵבָה רְכוּז, רַק תִּקַּח אֶת הַמְשָׁנִיּוֹת, וְתִתְּמִיד
בִּיּוֹתֵר בְּאֲמִירַת מְשָׁנִיּוֹת, אֲשֶׁר מְטַהֲרֶת וּמְזַכֶּכֶת אֶת
הַנֶּשְׁמָה, וּכְמוֹ-כֵן בְּלִמּוּד גְּמָרָא. וַיֵּשׁ בִּזָּה שְׁנֵי
אָפָּנִים, אוֹ שֶׁתִּחְזֹר כָּל מָה שֶׁלְּמַדְתָּ כָּל זְמַן הַחֲרָף
אוֹ כָּל זְמַן הַקֵּץ בִּישִׁיבָה, אוֹ שֶׁתִּקַּח לְעֶצְמְךָ
מִסֻּכָּת וְתִשְׁתַּדֵּל לְסִים אֶת הַמִּסֻּכָּת הַזֶּה בַּחֲדָשׁ הַזֶּה,
אוֹ שֶׁתִּמְשִׁיךְ בַּשַּׁעוֹר הַקָּבועַ שֶׁאַתָּה לוֹמֵד בְּכָל יוֹם
יוֹם, עַל-כָּל-פָּנִים אֶל יַחֲסֹר לָךְ יוֹם אֶחָד לְבָלִי
לְלַמֵּד דָּף גְּמָרָא, אֲשֶׁר הוּא הַצִּלְחָה נִצְחִית, וְאִם
הָאָדָם הִיא יוֹדֵעַ מָה זֶה דָּף גְּמָרָא, אֲזִי הִיא מִתְּמִיד
בִּיּוֹתֵר, כִּי גִ'מ'ר'א' רָאשֵׁי תִבּוֹת שֶׁל הָאֲרֻבָּעָה
מִלְּאָכִים הַשּׁוֹמְרִים אֶת הָאָדָם, שֶׁהֵם: גִּ'בְּרִיאֵל,
מִ'יכָאֵל, ר'פָּאֵל, א'וֹרִיאֵל, שֶׁהֵם רָאשֵׁי תִבּוֹת
גִּ'מ'ר'א', וְלָכֵן רָאָה בְּזִמְמִים אֵלּוֹ בִּיּוֹתֵר לְהַזְהִיר
לְלַמֵּד דָּף גְּמָרָא, וְזֶה יָבִיא לָךְ כָּל מִינֵי אוֹר וְזִיו

ונחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, אשרי מי
 שאינו מטעה את עצמו כלל, ובימים אלו
 הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", שהם
 ימי ניסן וימי תשרי, יכולים ללמד בכל יום ויום
 כמה דפים גמרא, ועל-כל-פנים אל יפחת מדף
 אחד גמרא רש"י ותוספות, שזה הצלחה גדולה
 לנפש האדם, וכן תתמיד ביותר בלמוד שלחן
 ערוך, כי בחדשים האלו שהם ימי ניסן וימי
 תשרי, יש בהם הלכות מרבות, וצריכים הרבה
 הרבה ללמד את ההלכות. בימי ניסן יש המון
 הלכות בהלכות פסח, לדעת מה לעשות בחדש
 זה, ולכן תקח טור ושלחן ערוך ותלמד לעצמך
 כל הלכות החג, ותתמיד בזה ביותר, וכמו-כן
 בימי תשרי יש הלכות מרבות, הלכות ראש השנה
 ויום הכפורים וסוכות, וטוב שתקבע לעצמך ללמד
 טור ושלחן ערוך בהלכות אלו, ותחזר עליהם
 פעמים אין מספר, ורצוי מאד שתתחיל לעצמך
 קצורים וסכומים מההלכות שלמדת באפן שתהיה
 רגיל בחדושי תורה, ואין עוד חדושי תורה לשמה
 כמו מי שמחדש הלכה כדי לקימה, כי למוד
 תורה לשמה, הוא על מנת לשמר לעשות ולקיים,
 ולכן רצוי מאד שבימי ניסן ובימי תשרי הנקראים

בעולם הישיבות "בין הזמנים", תחזור הרבה
 בטור ובית יוסף ובב"ח ובשלחן ערוך וטורי זהב
 ומגן אברהם ושאר אחרונים את כל ההלכות
 השיכות לימים אלו, ותירשם לעצמך במחברת את
 סכומי ההלכות, אשר אלו חדושים הכי יפים שרק
 יכולים לחדש, ואם תהיה רגיל בזה, אזי עולמך
 תראה בחייה, ואף פעם לא תלך בטל, אלא תהיה
 רגיל לחדש חדושי תורה כל השנה.

ז.

מדות טובות

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר אין עוד
 דבר יפה כמו מי שקונה לעצמו מדות טובות,
 ורבונו ז"ל חבר לנו ספר נפלא הנקרא ספר
 האלף-י"ת, והוא ספר המדות, ובפרוש גלה
 לנו, אשר ספר זה עשה אותו ליהודי; כי באמת
 עקר היפי של בחור צעיר הוא פשיש לו מדות
 טובות, כי (מגלה יב:) במדה שאדם מודד בה
 מודדין לו, איזו מדה שיש לאדם, כך הוא מקבל
 חזרה, ולכן ראה לקנות לעצמך מדות טובות,
 ותתמיד ביותר בספר המדות, ותשמר עצמך מאד

מאד ממדות רעות, כי בדרך כלל בחר צעיר יש לו מדות רעות, שיש בו פעם ורציחה קנאה ונקמה, ואמרו חכמינו הקדושים (יומא כג.): כל המעביר על מדותיו, מעבירין לו על כל פשעיו; ועל-כן ראה לבטל את המדות הרעות שלך, ותקנה לעצמך מדות טובות, ואז תראה איך שימשך עליך שפע רוחני ושפע גשמי, כמאמרם ז"ל (סנהדרין צ.): כל מדותיו של הקדוש-ברוך הוא מדה כנגד מדה, ואם יהיו לך מדות טובות, אזי בנקל תוכל לעשות שדוך טוב, וכלם יאהבו אותך, ויהיו לך הרבה חברים טובים, לא-כן אם יהיו לך מדות רעות, אף אחד לא ירצה להיות במחיצתך, על-כן ראה, אהובי, בני היקר, לקנות לעצמך מדות טובות, ובפרט עכשו בימים אלו, שהם ימי ניסן וימי תשרי הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", תשמר את עצמך מאד מאד לא להתפרק, ואם קנית כבר מדות טובות כל השנה בישיבה, ושמעת דברי מוסר והתעוררות מהמשגיח וראש הישיבה, אל תאבד את זה בקלות, אלא אדרבה ראה לתקן את המדות שלך, ואז כלם יאהבו אותך.

ח.

תפלה והתבודדות

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר אצל רבנו ז"ל היה ענין תפלה והתבודדות עקר גדול, עד שלא היתה שיחה אחת שלא דבר ושח עם אנשי שלומנו תלמידיו הקדושים מענין תפלה, ואמר בעצמו שהוא לא הגיע למדרגתו, אלא על-ידי רבוי תפלה ובקשה, שמלבד השלש תפלות: שחרית, מנחה ומעריב, היה רגיל בעצמו לעשות תפלות ובקשות, והיה מתחבא במקום פרטי שאין שם בני-אדם, על הגג או במרתף או בשדה וביער, והיתה דרכו לשפך את שיחתו ותפלתו אליו יתברך, הינו שהיה מדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו בשפת האם שלו, והיה מרבה בזה ימים ושנים ובכל יום ויום היה בא אל מקומו המיוחד לו בתפלה והתבודדות, והיה משיח ומדבר וצועק ומבקש ומתחנן אליו יתברך, שהוא רוצה להיות איש פשוט, ואף שבתחלה היה נדמה לו שאף אחד לא מסתכל עליו, ואף אחד לא רוצה אותו, עם כל זאת היה עקשן גדול מאד, והיה מרבה

בתפלה אליו יתברך, עד שזכה להגיע למה שהגיע, ודבר זה הוא רוצה להחדיר גם בנו. ולכן, אהובי, בני היקר, ראה עכשו בימי ניסן ובימי תשרי הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים", לנצל את הזמן היקר הזה, ואל תלך בטל, אלא תחביא עצמך באיזה בית-מדרש צנוע או באיזה שדה ויער או באיזה מרתף, ותשפך שיחה ותפלה אליו יתברך, ותהיה חזק בזה מאד מאד — לדבר ולפרש כל אשר עובר עליך אליו יתברך, ואף שבתחלה יהיה לך דבר זה מאד מאד קשה, כי יהיה נדמה לך שאתה יושב ומדבר אל הקיר, כל זה בא מחמת הכפירות שנכנסה בך, כי (ספר המדות, אות אמונה, סימן כב): הפשע של אדם מכניס כפירה לאדם; כי כשאדם חוטא, נעלם ונסתר ממנו לגמרי אמתת מציאותו יתברך, עד שנדמה לו כאלו אין צריכין אותו לגמרי, ומזה בא אשר בחורים צעירים מסתובבים ברחובות ומדברים ומפספסים דברים בטלים ולשון-הרע ורכילות וליצנות, והולכים אל כל מיני הפגנות וכל מיני כנוסים, ואל כל מיני תאטראות וקרקסים, ומבלים את זמנם היקר, ובאמת אם יהיה לך שכל, אהובי, בני, דיקא בשני חדשים אלו, שהם ימי תשרי וימי

ניסן, ימי תשובה של יראה ושל אהבה, אתה יכול לקנות עולםך בחייה, שתחביא עצמך במקום פנוי ובמקום מיוחד שאין שם בני-אדם, ותתחיל לדבר אליו יתברך, כל מה שמעיק לך וכל מה שעובר עליך תספר לו יתברך כְּאִשֶּׁר יספר הבן החמוד אל אביו, ותבכה ותתחנן אליו יתברך שיחוס וירחם עליך ויוציאך מהבוץ והלכלוך שנפלת בהם, ואל יהיה דבר זה קל בעיניך, אלא תהיה רגיל בזה מאוד מאוד, ותרכה באמירת תהלים, ואם תזכה לסיום בכל יום את ספר תהלים בבכיות עצומות אליו יתברך, אין למעלה מזה, כי הימים האלו — ימי ניסן וימי תשרי הם ימי תשובה של אהבה וימי תשובה של יראה, וכל השמים ושמי השמים פתוחים לפניך. ואף שאני יודע שעובר עליך מה שעובר עליך, שנכשלת בעברות ובפגמים עצומים, ואתה שבור כחרס נשבר, אדרבה, עליך לדעת כי עכשו הוא הזמן שתתקבל תפלתך, כמאמרם ז"ל (סנהדרין מג:): מי שדעתו שפלה אין תפלתו נמאסת, שנאמר (תהלים נא, יב): "לב נשבר ונדפא אלהים לא תבזה"; ועל-כן ראה להתחזק בכל מיני אפנים שבְּעוֹלָם, ותשיח ותספר לפניו יתברך את כל לבבך בלשון שאתה רגיל

בַּהּ, וְאִף שְׁבִתְחֻלָּה יִהְיֶה לָּךְ מְאֹד מְאֹד קָשָׁה, כִּי
 יִהְיֶה נִדְמָה לָּךְ שְׁאִין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֶה
 אוֹתְךָ, וּכְאִלוּ אֵין לָךְ כָּבֶד שׁוּם תְּקוּנָה וְתִקְנָה, אֶל
 תִּסְתַּכֵּל עַל זֶה כָּלֵל, אֲלֹא תִדַּע שֶׁזֶּה בְּעֶצְמוֹ מְנִיעָה
 שְׂבָאָה לְמַנַּע אוֹתְךָ מֵעֲבוּדָה הַקְדוּשָׁה הַזֹּו. וְאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא פְּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח): אֵין
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חֹפֵץ לְחַיֵּב בְּרִיָּה, אֲלֹא מִבְּקֵשׁ
 שְׂיִתְפַּלְּלוּ הַבְּרִיּוֹת לְפָנָיו וַיִּקְבְּלֵם, וְכֵן אָמְרוּ (מִדְרָשׁ
 תַּנְחוּמָא, פְּרָשַׁת וַיֵּרָא): אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 לְיִשְׂרָאֵל: הֵיוּ זֵהִירִים בַּתְּפִלָּה, שְׁאִין מְדָה אַחֲרֵת
 יָפָה הֵימָנָה, וְהִיא גְדוּלָּה מְכֹל הַקְרִבָּנוֹת, וְאֶפְלוּ
 אֵין אָדָם כִּדָּאי לַעֲנוֹת בַּתְּפִלָּתוֹ וְלַעֲשׂוֹת חֹסֶד עִמּוֹ,
 כִּינּוֹן שְׂמֵת־פִּלֵּל וּמִרְבָּה בַּתְּחִנוּנִים, אֲנִי עוֹשֶׂה חֹסֶד
 עִמּוֹ; וְעַל-כֵּן רָאָה אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מֵאַחֵר שְׁעֶבֶר
 עָלֶיךָ שָׁנָה שְׁלָמָה וְזִמָּן שָׁלֵם, זִמָּן חֶרֶף אוֹ זִמָּן
 קִיץ, וְעֶבֶר עָלֶיךָ בְּזִמְנִים אֵלוּ מָה שְׁעֶבֶר, רָאָה
 לְנַצֵּל אֶת שְׁנֵי הַחֲדָשִׁים הָאֵלוּ — יָמֵי נִיסָן וַיָּמֵי
 תִּשְׁרִי, וְתַחֲבִיא אֶת עֲצָמְךָ בְּמָקוֹם פָּנוּי שְׁאִין שָׁם
 בְּנֵי-אָדָם, וְתִשְׁפֹּךְ אֶת נַפְשְׁךָ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִבְקֹשׁ
 וְתִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ שְׂיַחֲוֶם וִירַחֵם עָלֶיךָ, שְׂתִזְכֶּה
 לְקִנּוּת לַעֲצָמְךָ יִרְאֵת שָׁמַיִם, וְתִזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת
 בַּתּוֹרָה, וְתִזְכֶּה לְהִתְחַתֵּן בְּגִיל צָעִיר, כִּי הַתְּפִלָּה

והבקשה שבחור צעיר מבקש ומתחנן ממנו
 יתברך, ובפרט כששופך דמעות אליו יתברך,
 נשמעת ומתקבלת למעלה, כי עדין אתה נקרא
 תינוק שהכל פיה בלא חטא, כי למעלה בשמים
 לא דנים בחור אלא מגיל עשרים ומעלה, ולכן
 אפלו שעשית כבר מה שעשית, עם כל זאת
 בבית-דין של מעלה עדין אתה נקרא תינוק עד
 גיל עשרים. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לבלות
 הרבה בימים אלו בשדות וביערות ובקברי
 צדיקים, ותשפך את נפשך אליו יתברך בבכיות
 עצומות, ואז דיקא תצליח דרכך, ותבא אל מה
 שאתה צריך לבוא בזה העולם, ותזכה להשלים
 את עצמך בתורה וביראת שמים, ותתחנן בגיל
 צעיר.

ט.

לברח מחברים רעים

אהובי, בני היקר, עליך לדעת שאין התורה
 נקנית אלא בחבורה (ברכות סג:), ועל-כן צריכין
 לחפש חברים טובים להתחבר עמם, וכן צריכים
 לשמור מאד מאד ולהזהר מחברים רעים, כי חבר

טוב יכול למשך אותך אל התורה ויראת שמים, וחבר רע יכול למשך אותך אל כל מיני עברות שבעולם, רחמנא לישזבן, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (אבות דרבי נתן, פרק כט): אין חבר נקנה אלא בקשי קשאים, שאל תחשב שזה דבר קל לקבל חבר טוב, כי באמת צריכים שיחזקו אותו ויאמצו אותו לילך בדרך האמת וביחד הם מצליחים, וכמאמרם ו"ל (דרך ארץ וזוטא פרק ד'): תלמידי חכמים נאים בחבורה, ואין עמי הארצות נאים בחבורה; כי כשיש חברים טובים אז מצליחים מאוד מאוד, לא-כן כשיש חברים רעים, הם מורידים אותך לפי פחת ולשאול תחתית ומתחתיו, על-כן מאוד אבקש אותך, אהובי, בני היקר, שתברח מכל מיני חברים רעים שעושים כל מיני מעשי קונדס, מסתובבים ברחובות, ומדברים ומנבלים את פיהם בלשון הרע ורכילות ונבול פה, ברח לך מחבורתם, כי הם יורידו אותך לשאול תחתית ומתחתיו, ומה גם שהיראת שמים והתורה שקבלת כל השנה, אתה יכול לאבד את זה פרגע על-ידי חברים רעים. ובפרט בעתים הללו שהרחובות מלאים הפקר, ומסתובבים כל מיני בורים וריקים ובחורים פגומים, עליך לברח

מחבורתם ואל תלך בנתיבתם ובדרךם, אלא ברח
 לך אל חברים יראי השם, ובִּיחד תלמדו את
 התורה הקדושה, ובִּיחד תתחברו ותדברו מִיראת
 שמים, ותעשה כל מיני מאמצים שבעולם לברח
 מחבורה של ילצים אשר הורסים את האדם לגמרי,
 ובפּרטי פּרטיות מאלו שהולכים ומסתובבים
 בַּחצרות הצדיקים, כְּדִי לַעֲשׂוֹת מהם ילצי ליצנות,
 ומדברים כל רע על כל ראש ישיבה ועל כל צדיק
 ומנהיג עדה, מחברים רעים כאלו תברח כמו
 שאתה בורח מאש, כי הם ישרפו אותך לגמרי;
 ולכן אני מאד מבקש אותך אהובי, בני היקר,
 תתחבר רק עם חברים יראי השם, ותלמד מדרךם
 הטובה, ותסתכל איך שהם לומדים בהתמדה רבה
 ומתפללים בכונה גדולה ובִּיראת שמים, ואז גם
 אתה תצליח דרךך.

י.

בחור ישיבה

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר ימים
 אלו הנקראים בעולם הישיבות "בין הזמנים",
 שהם ימי תשרי וימי ניסן, עליך להזהר מאד מאד

על הנהגותיה, כי כלם מסתכלים עליה, כי בן ישיבה צריך להיות דגמא לכל הבית ולכל השכונה ולכל הבית מדרש, ולכן ראה לתקן את מעשיה ותשתדל ביותר להתעלות ביראת שמים ובמדות טובות, ותשמר מאד איך שאתה מדבר, ואל תתחצף לשום ברירה שבעולם, אלא תדבר בדרך ארץ גדול, שזו מדתו של בן ישיבה, וכן תתפלל במנין דיקא לאט לאט מתוך הסדור ובכונה גדולה, וכן תתמיד בלמוד התורה הקדושה ותחזור על הלמודים שלמדת כל השנה, ותזכר היטב כי עליה מסתכלים עכשו ביותר, כי בחר ישיבה הוא צריך להיות דגמא חיה איך הוא מתנהג, ואם הוא מתנהג בטוב ובנעימים, אז אומרים הבריות עליו: "אשרי אביו ואמו שילדו אותו, אשרי רבו שלמדו תורה". ולהפוך, חס ושלום, הוא מבזה את אביו ואת אמו ואת רבו, כי אז הבריות אומרים: "אוי לאביו ואמו שילדו אותו, ואוי לרבו שלמדו כך". ולכן עליה לדעת, שאתה צריך להיות דגמא חיה לכל הסביבה שלה, ואם תתנהג בטוב ובנעימים, אז תקנה לעצמך שם טוב, ושמך הטוב יצא לפניך, וכלם ירצו להתדבק ולהתחבר עמך. ולכן ראה, אהובי, בני היקר, מה

לפניך, ותמיד תזכר מה שאמר עקביא בן
מהללאל לבנו (עדות פרק ה'): מעשיך יקרבוך
ומעשיך ירחקוך, כי הכל בידיך, ואם תקים את
כל מה שנאמר כאן, אז תצליח דרכך, ויהיה לך
טוב כל הימים, ותמשיך על עצמך ערבות נעימות
ידידות זיו חיות אלקותו יתברך, ותהיה הכי
מאשר בעולם הזה ובעולם הבא.

תם ונשלם שבת לאל בורא עולם!